FERHENGÊ

Dimilî(Zazakî) û Kurmancî (A-a)

Seîd VEROJ

DİMİLÎ	**KURMANCÎ**
a: 1. Sey gelek alfabanê ziwananê bînan kirdî de zî tîpa vernî ya alfaba ya. **2.** Nîşana hayret û gazî ya. *A! çiqas rind a. **3.** Bêro pey qisan mana makîyêya ê qisan nîşan dana. * Şew**a** tarî. Dar**a** girde. **4.** Bêro vernîda namanê kerdoxan ê zemîran mana wayîr bîyayişê dana. ***A** mi, **a** to, **a** jê/ja, **a** zana. **5.** Fiîla alîkar a. * Namey keynada mi Delal a. Ez mamusa ya. **6.** "**a**" bêro vernîya qorî zerfan(pronavan) dereca ênan hera kena. * Ver/ **a**ver, pey/**a**pey, cêr/**a**cêr, cor/ **a**cor. **7.** Vernîya tayê kelîman de bêro bena fiîla alîkar, sey *ve* ya kurmacî ya. * **A**kewtiş/**ve**ketin, **a**biyayiş/ **ve**bûn, **a**qetnayîş/ **ve**qetîn.	**a: 1.** Wekî gelek alfabeyê zimanên dinyayê, di kurdî de jî tîpa yekemîn a alfabê ye. **2.** Nîşana hayret û gazî ye. *A! çiqas rind e. **3.** Bi daçekî were dawîya gotinê, mana mêyitiyê dide wê. **4.** Were pêşîya pronavê kirdewarê mê, mana xweyîbûnê dide. * A min, a, te, a wan. **5.** Ji ew tiştê ku meriv naxwaze levzê wî bigre devê xwe, di şûna wî da tête karanîn. * Filan kes **a** nebûyî di serê wî da hatiye. **6.** Di dawîya hinek kelîman da têt û wî wesfî di wan da rave dide, yanî wan digewirîne xwedan rengdêr. *Zanîn/zan**a**, xwendin/xwend**a**, westin / west**a**.
aa: bêro vernîya cumleyan mana nîda dana ay cumle. *Aa! eno hawa bî?	**aa:** were pêşîya hevokê mana nîdayê dide. * aa! bi vî hawayî bû?
aba: yew bêj xeftanê) piragirewtişî.	**aba:** celebek qeftanê lixwekirinê.
Abbasî: barixa Abbas bîn Abdulmutalîb î, ke Iraq û Misir de xelîfetî kerda.	**Abbasî:** albata Abbas bîn Abdulmutalîb e, ku di Iraq û Misrê de xelîfetî kirîye.
abêna: bîyayişeya têkilîya cinsî.	**nîya:** çêbûna têkilîya cinsî.

bw. dena, nîya.	
abênayîş: têkilîya cinsî de livê carmêrdî. bw denayîş, nayîş.	**nîyan:** di têkilîya cinsî de livandina mêr.
abênaya (e): cenîya ke bi reyde têkilîya cinsî bîya.	**nîyandî:** jina ku bi wê re têkilîya cinsî bûye.
abirr: çîyo ke tûmî ra ameyo abirrnayîş.	**vebirr:** tiştê ji tûmî jêvebûye. Bn. beş.
abirrnayîş: ganî yan zî merde, cêrakerdişeya du (di) çiyan. * Gede şit ra abirrna.* Bizê xo bol ra abirrnayê. bw. aqitnayîş.	**vebirrîn:** ganî yan jî mirî, jihevkirina du tiştan. *Zarok ji şîr vebirrî. * Bizin ji kerî vebirrîn. bn. veqetandin.
abirryayîş: 1. Cêra biyayişêya du çiyan. **2.** Vindertişê varayişê varanî.	**hatin vebirrîn: 1.** Jihevbûna du tiştan. **2.** Rawestina barîna baranê.
abîyayîş: hereketê tersê bîyayîşê. *Abiyayişê berî.	**vebûn:** hereketê bervajî bûyinê. *Vebûna derî.
a bîne: bw. ay bîne, a bîn.	**ew a dî:** nîşandana tiştê duyemîn.
a bînê: bw. ay bînên.	**ewan ê din:** nîşandana piranîya tiştên duyemin.
abîşew: şewa verê emşewe.	**şeva çuyî:** şeva berê îşev. bn. şeva bûhûrî.
abîşewên: çiyo ke yew şew verê ra mendo.	**bermayê şeva çuyî:** tiştê ku ji şeva çûyî maye.
abîterşew: du (di) şewî verê emşewe. bw. bînterşew.	**bînterşev:** du şev berê îşevê. bn. şevtira dî.
abîterşewên: çîyo ke verê du (di) şewan ra mendo.	**bermayê bînterşev:** tiştê ku bermayê du ra şev berê be.
abr: zê keleke û wirdêkê kelek o.	**abr:** wek kelekê û piçuktirê wê ye.
abre: giraneya firaqê ke yew çî tede bêro setiş.	**abrê:** giranîya firaqê ku tişt têde hatibe wezandin.
abrik: wirdêkê abrî yo.	**abrik:** piçuktirê abrê ye.
aborî: bw. ekonomî, îqtîsad.	**aborî:** bn. ekonomî, îqtîsad.
abuhawa: bi eno hawa.	**bi vê hawayê:**
abû: ay çîyo ke biyo.	**a bû:** ew tiştê ku bûye.
abû hawa: bi eno hawa.	**abû hawa:** bi vî hawayê
abû Homay: bi ya Homay.	**abû xwedê:** bi ya Xwedê.
abû gore: bi enî gore.	**abû gore:** bi vî gorê.
abûqat: bw. wekîl.	**abûqat:** bn. bergir, wekîl.
abûqateye: bw. wekîleye.	**abûqatî:** bn. bergirî, wekîlî.
abûqat bîyayîş: keso ke tahsîlê abuqatî bikero. 2. Ayo ke sewbîna mêrdiman bipawo.	**abûqat bûyin:** kesê ku xwendina abuqatî biqedîne. 2. Ew ê ku bergirîya yekê dî bike.
abûqatey kerdiş: keso ke îşê abuqatê bikero.	**abûqatî kirin:** kesê ku îşê abuqatî bike
abûqat girewtiş: qabê yew dawarê	**abûqat girtin:** ji bo dawekî tayînkirina

wekîl tayîn kerdiş	wekîlekî.
abûr: 1. Koç kerdişê teyr û tebûran ref bi ref. **2.** Cay lîçikan. * Abûrê lîçikandê mi rind nîyo.	**abûr:** koçkirina teyr û tebûran ref bi ref.
abûr bîyayîş: koç biyayişeya teyr û tebûran.	**abûr bûn:** koçbûna teyr û tebûran.
abûrî: 1. Ay teyrê ke koçber benê. **2.** Yew tewir qertel	**abûrî:** ewan teyrên ku koçber in.
abû semed: bi eno semed.	**ji ber vê(vî):**
Acem: 1. Namê Îranijan. **2.** Mûzîkê Tirkî de namê yew perdî û meqamî.	**Acem: 1.** Navê Îranîyan. **2.** Di mûzîka Tirkî de navê perde û meqamekî.
acemî: 1. Yewdo ke newe dest bi yew karî biko û xerîbê ay karî bo.	**acemî: 1.** Kesê ku nû dest bi karekî bike û xerîbê wî karî be.
acemî bîyayîş: vera yew karî xerîb û xam bîyayîşê.	**acemî bûyin:** hemberê karekî bîyanî û xam bûyin.
acemiyê: vera yew kar û weziyetî xerîb û xam biyayişê.	**acemîtî:** hemberê karekî rewşa bîyanî bûnê.
acemiyê kerdiş:	**acemîtî kirin:**
acêba: bw. gelo. *Acêba geda ameya keye?	**acêba:** bn. gelo. * Acêba zarok hatîye malê?
acêba giran: bîyayişê yew çî ke nêpawyeno.	**acêba giran:** tiştê ku çêbûna wî ne normal be.
acêb mendiş: nêpawitişê çîyêk bêwextî.	**acêb mayin:** li hember çêbûna tiştekê bêwext şaş mayin.
acêr: hetê cêrî, ver bi cêr.	**jêr :** bervajê jor.
acêr bîyayîş: bw. seracêr biyayîş.	**berjêr bûn:** bn. serjêr bûn.
acêr de (di): cêr de.	**di jêr de:**
acêr de akerdiş:	**di jêr de vekirin:**
acêr de diyayîş:	**di jêr de dîtin:**
acêr de mendiş:	**di jêr de mayin:**
acêr de vengdayîş: bw. cêra vengdayiş.	**ji jêr ve bangkirin:**
acêr de vengdiyayîş:	**jêr ve hatin bangkirin:**
acêr kewtiş: hetê cêrî de mendiş.	**berjêr ketin:** ji aliyê jêr ve mayin.
acêr ra:	**ji jêr ve:**
acêr şîyayîş:	**berjêr çûyin:**
acib: bi zerrba kê bîyayîşiya yew çî.	**acib:** bi dilê me bûyina tiştekî.
acibna: hetê yewî ra acibnayişeya yew çî.	**aciband:** ji alî yekî ve acibandina tiştek.
acibnayiş: bi zerba kê bîyayîşê yew çî.	**acibandin:** begem kirina çêbûna tiştekî.
acibyaye (a): çiyo ke bi asayişê xo ameyo erê kerdiş**.**	**acibandî:** tîştê ku bi çêbûna xwe erênî hatîye dîtin
aciz: zerrteng, nerehet.	**aciz:** nexoş, nerehet.
aciz bîyayîş: bw. zerrtengeye kerdiş.	**aciz bûyin:** xweş nedîtina çêbûna hereketek yan jî tiştekî din.

acizeye: bw. zerrtengeye.	**acizî:** nexoşî, nerehetî, kesê ku aciz bûye.
acizê bîyayîş: zerrtengeye biyayîş.	**acizî bûyin:** diltengî bûyin.
acizê kerdiş: zerrtengeye kerdiş.	**acizî kirin:** diltengî kirin.
aciz kerdiş: zerrteng kerdiş.	**aciz kirin:** dilteng kirin.
aciznayîş: aciz kerdiş.	**acizandin:** aciz kirin.
acizyaye(a): keso ke aciz bîyo.	**acizî bûyî:** kesê ku aciz bûye.
acizyayiş: zerrteng bîyayîş.	**acizbûn:** dilteng bûn, nexoş ban.
acor: ver bi cor.	**berve jor:** ber bi jor ve.
acor bîyayîş: ver bi cor bîyayîş.	**berjor bûyin:** ber bi jor bûyin.
acor de: bw. cor de.	**li jor de:**
acor de abîyayîş:	**li jor de vebûn:**
acor de akerdiş:	**li jor de vekirin:**
acor de dîyayîş:	**li jor de dîtin:**
acor de mendiş:	**li jor de mayin:**
acor de vindertiş:	**li jor de sekinîn:**
acor kerdiş: ver bi cor kerdiş.	**li jor de kirin:** ber bi jor de kirin.
acor kewtiş:	**li jor ketin:**
acor şîyayîş: ver bi cor siyayîş.	**ber bi jor de çûyin:**
acor ra: hetê corî de.	**ji jor va**: alîy jor de.
acûr [1]: lat. cacumis. bw. bejik, qitik.	**ecûr:** lat. cacumîs. bn. tehlîşik, tirozî.
acûr [2]: yew bêj qitî.	**acur [1]:** celebek ji qitîyan.
acûr [3]: kîremît.	**acur[2]:** kîremît.
acûrpewj: (ayo) we keso ke acuran pewjeno.	**acurpêj:** ew kesê ku acuran (kîremîtan) dipêje.
açarna: kes yan zî çîyêk apey erşawitiş, agêrnayiş.	**vegerand:** kesekî yan jî tiştekî şûnde şandin. bn. zîvirand, dagerand.
açarnayîş: kes yan zî çiyêk peyser tadayîş.	**vegerandin:** kes yan zî tiştekî şûnde şandin.
açaryayîş: agêrayîş, peyser ameyîş.	**hatin vegerandin:**
açaryaye(a): kes yan zî çîyo ke peyser berşawyo.	**vegerandî:** ew kes yan jî tiştê ku şûnde bête şandin.
açî: ziwanê gedan de pirodayîş.	**açî:** di zimanê zarokan de lêxistin. bw. eç.
açî bîyayîş: ziwanê gedan de pirodyayîş.	**açî bûyin:** di zimanê zarokan de hatin lêxistin.
açî kerdiş: bw. açî kerdene.	**açî kirin:** di zimanê zarokande lêxistin.
açînaye: *May mi herunda gojak açînaya. bw. vawitiş.	**veçinî:** *Dêya min şûna pişkovê veçinî.
açînayîş: deştena herunda gojake.	**veçinîn:** diruna şûna pişkovê.
ad: bw. ahd, sowend.	**ad:** bn. sond.
ad kerdiş: bw. sowend werdiş.	**ad kirin:** bn. sond xwarin.
ad û wad bo: bi soz û sowend bo.	**ad û wad be:** bi sond û soz be.
ad û wad kerdiş: soz û sowend. kerdiş.	**ad û wad kirin:** sond û soz dayin.
adar [1]: bw. awdar.	**adar [1]:** bn. avdar.

adar [2]: namê yew vilika wesarî.	**adar [2]:** navê kulîlkek biharê.
adaşt: cayo asaye yo durê ma.	**wêda:** ciyê xuya yê durê me.
adaşt biyayîş: kêra dûrî biyayîş.	**wêda bûyin:** ji me dûr bûyin.
adaşt de:	**di wêda de:**
adaşt kewtiş: tay durî kewtiş.	**di wêda ketin:** hinek dûr me.
adaşt ra:	**ji wêda ve:**
adaşt ra ameyîş: dûrî ra ameyîş.	**ji wê da ve hatin:** ji dûr ve hatin.
adaşt vistiş: dûrî vistiş.	**wêda avêtin:**
adalet: farazîye yê ke hetê tebaxa wayîrê hêz yan jî îqtîdarî ra amey peydakerdiş û şert kerdiş.	**adalet:** farazîye yên ku ji layê çîna xwedî hêz an jî desthelat ve hatine pêkanîn û pêdivîkirin. bn. dad, dadmendî.
adalet ardiş ca:	**adalet bicî anîn:**
adalet gêrayîş:	**adalet gerîn:**
adalet vilakerdiş:	**adalet belakirin:**
adalet vînayîş:	**adalet dîtin:**
adalet waztiş:	**adalet xwestin:**
adamaqlî: çiyo ke bîyayîşeya yê hewce û misteheq bo.	**adamaqlî:** tiştê ku bûyina wî hewce û di cî da be.
adil: yewdo ke wayîrê adaletî bo.	**adiîl:** kesê ku xwedî adaletê be.
adilî: adalet çarnayîş.	**adilî:** adelet gerandin.
adilane: îşo ke bi adalet bo.	**adîlane:** îşê ku bi adalet be.
adirok: *lat. anthemis.* Yew bêj vaş.	**beyare:** *lat. anthemis.* Cûrekî gîya.
adirokê zerencan: *lat. arum.* Yew bêj vaş.	**kişnîg:** *lat. arum.* Cûrekî gîya.
adirokê heşe: *lat. crîthmum.* Yew bêj vaş.	-
adet: *Adetê ma, adetê baw û bawkalan î.	**adet:** * Adetên me, adetên bav û kalan in. bn. ûrf.
adetî: çîyo ke bîyayîşê yê adet ra bo.	**adetî:** tiştê ku bûyina wê ji adetê be.
adet ra kewtiş:	**ji adetê ketin:**
adet ra vejyayîş: adetan ra teber hereket kerdiş.	**ji adetê derketin:** ji derê adetan hereket kirin.
adilnayîş: bw. vindarnayene.	**sekinandin:** sekinandina livê, bêhereket mayin. bn. rawestandin.
adim kerdiş: bw. lewitnayîş, herimnayîş.	**adim kirin:** bn. lewitandin.
adimyayîş: xirab bîyayişê û herimyayişêya çîdêk.	**adimîn:** xerabûn û herimîna tiştekî.
adir: bw. ataş.	**agir:** bn. ataş.
adir bîyayîş: adir girewtişeya yew çî. **2.** Zaf hêrs bîyayîş.	**agirbûn:** **1.** Agir girtina tiştekî. **2.** Zaf hêrs bûyin.
adir dekewtiş: adir bi cayêk kewtiş.	**agir pê ketin:** agir pê ketina cîyekî.
adir deviştiş: adir panayîşê yew çî.	**agir vêxistin:** agir pêxistina tiştekî.
adirên: çîyo ke adir ra bo.	**agirî:** tiştê ku ji agir be.

adirgan: kûçlan.	**agirgan:** tifik.
adir gij biyayîş: bw. adir girr biyayîş.	**agir gurr bûn:**
adir gij kerdiş: bw. adir gurr kerdiş.	**agir gurr kirin:**
adir girewtiş: adir tebîştiş.	**Agir pê girtin:**
adiro girr: *Yew adirdê girrî vera	**agirê gurr:** *Kes ji ber agirê gurr nêremeno nareve.
adir hewnakerdiş:	**agir vemirandin:**
adir kerdiş: bw. adir panayiş. Adir qirman de maneno.	**agir kirin:** * Agir di quraman de dimîne. *
adirî mendiş: 1. Adirê jê bîyayîş. **2.** Zaf pêt biyayîş, bi liv biyayîş.	**mîna agir:** zaf bi hêz bûyin, bi liv bûyin.
adir panayîş: bw. adir acifnayîş.	**agir pêxistin:** bn. agir vêxistin.
adir peysnayîş: bw. adir hewna kerdiş.	**agir vemirandin:**
adir peysiyayîş: bw. adir hewna biyayîş.	**agir vemirin:** bn. agir tefandin.
adir tebîştiş: adir girotiş, adir biyayîş.	**agir girtin:** agir vêketina tiştekî.
adir tefênayîş: bw. adir peysnayîş, adir miraynayiş.	**agir tefandin:** bn. agir vemirîn.
adir temirnayîş: *Adirê kuçlanan germ o, erey serd beno.	**agir temirandin:** * Agirê kuçlana germ e, dereng sar dibe.
adir û alawî: * Adir simer ra na, xo da vay ver.	**agir û alavî:** bn. agir û pêtî * *Agir berda, kayê xo da ber bayê.
adir û pîya bîyayîş: sivik hereket kerdiş, zaf aktîv bîyayîş.	-
adir û şewate dekewtiş:	**agir û şewat pêketin:** bn. agir û pêtî pêketin, agir û şewat pêketin.
adir û şewate:	**agir û şewat:**
adir varayîş: 1. zaf germ biyayîş **2.** zaf vayê biyayîş.	**agir barîn:** zaf germ bûyin. *Agir berda,
adir varnayîş: zaf vayê kerdiş.	**zaf buhayî bûyin:** bn. agir barandin, zaf bûhayî kirin.
adirvaş: yew bêj vaş o ke weryeno.	–
adir weş biyayiş:	**agir xweş bûyin:**
adir weş kerdiş:	**agir xweş kirin:**
adire: yew nêweşeya çermî.	**agire:** nexweşîkî çermî.
adirgan: bw. kûçik, kûçlan.	**agirdan:** bn. kûçik, tifik.
adirge: yew perçê asinî yo, bi ssî ro danê ke pê adir bigîro.	**danê kevirheste:** perçekî hesin e, li sîyê dixin ku pê agir bigre.
adle: bw. hag *Haga hengûr.	**zembîl:** zembîla mezin ya tirî.
adu: bw. bela	**adu:** bn. bela.
adu biyayîş: bw. bela biyayîş.	**adu bûyin:** bn. bela bûyin.
ada kerdiş:	**adu kirin:** bn. bela kirin
aja: bw. aca, ewca, ewra.	**wê da:** li wê derê
aja de: bw. ewra de.	**li wê derê de:**

ajore: bostan yan zî rezo ke şên bibo û bar nêgîra. *Emsar rezê ma ajore biyo. *Bostanê ma ajore biyo. bw. Porik.	**gewî:** bostan yan jî rezê ku şên û geş bibe û ber nede. *Îsal rezê me gewî bûye. *Bostanê me gewî bûye.
ajore biyayîş: nêweşiya ajore biyayîşê.	**gewî bûyin:** bi nexweşîya gewî ketinê.
abî: *şewa tarî bî, berê ma bi xovera abî.	**vebû:** * şeva tarî bû, derîyê me ji xwe ve vebû.
abiyaye: bw akerde.	**vekirî:**
ake: halê emirdayîşê akerdişî yo.	**veke:** halê emirdayina vekirinê *ye.*
akerde: bw. abiyaye.	**vekirî:**
akerdiş: bw. akerdene.	**vekirin:** *derî vekirin.
Akinciyan: namê yew dewa ke bi Dîyarbekir ra girêdaye ya.	**Akinciyan:** navê gundekî ku Dîyarbekirê ve girêdayî ye.
Akrag: yew mezra Pîranî ya ke Bi dewa Bazbend ra girêdaye ya.	**Akrag:** navê mezrakî ku bi Bazbendê va girêdayî ye.
akewt: vejyayişê rojî yan zî aşme * Roj akewt. * Aşm akewte.	**helat:** derketina rojê. * Roj helat, * Hîv hilhat.
akewtiş: *akewtişê rojî vîst û çiyer seetan ra ray beno.	**helatin:** * helatina rojê ji bîst û çar seetan carekî çê dibe.
albane: yew bêj def a.	**albane:** celebekî defê ye.
alabazar: bazareya ser û vera..	**alabazar:** kesê kû bazarîya ser û bera.
Alduş: namê Gergerî yo verên.	**Alduş:** navê Gergerê yê berê.
alafiranga: bi hawa û adetê awrupa.	**alafiranga:** bi hawa û adetên awrupayî .
alalo: bw. qurt, şamlî.	**elelo:** celebek heywanê kedî kirî.
alman: şaro ke nijadê Cermennan ra bo û ay keso ke enî şarîra bo.	**alman:** ji nijadê Cermenan xelkekî û ew kesê ku ji vî xelkî be.
almanî: yew ziwanê Hind-Awrupa û şaxê Cermenî *yo,* ke Almanya, Awistirya û tay cayandê Îswîçre de yeno qisey kerdiş. **2.** Ziwano ke Alman qisey keno.	**almanî:** zimanekî Hind-Awrupayî û şaxek ji zimanê Cermen e, ku Almanya Awistirya û li hinek herêmên Îswîçre diaxfin. **2.** Zimanê ku Alman pê diaxife.
Almanya: welatê Almanan.	**Almanya:** welatê Almanan.
alan: dor û norê Dêrsim û Pîranî de namê yew eşîre.	**alan:** di der û dora Dêrsim û Pîranê de. navê eşîrekî.
alaqe: nizdîyê.	**alaqe:** kar û barê ku meriv pêra bête girêdan. bn. nêzîkayî
alaqedar: bi kar û barêk ra girêdyayiş.	**alaqedar:** bi kar û barekî ve hatin girêdan.
alaqedar biyayîş: nizdiyey bîde nawitiş.	**alaqedar bûyin:**
alaqedarê:	**alaqedarî:**
alaqedar kerdiş:	**alaqedar kirin:**
alaqnayîş: bw. leqnayîş.	**daleqandin:** bn. aleqandin.
alaqnaye: çiyo ke ameyo leqyayiş.	**daleqandî:** tiştê ku hatîye daleqandin.
alaqnayox: ay keso ke çî alaqneno.	**daleqandker:** ew kesê ku tişt dadileqîne.

alawitiş: *Mîr alawitiş. bw. lalitiş.	**helatin:** *Hevîr helatin.
alawî: kila adirî.	**pêt:** bn. xurî, rivîn.
alawî biyayîş: kil girotişê adirî.	**pêt pê girtin:** pêt pê ketina
adir û alawî girotiş: ben. kil girotiş.	**agir û pêt pê girtin:** bn. xurî pê ketin.
alawî kerdiş: bw. alawî devistiş.	**pêt pê daxistin:**
alawî bide kewtiş:	**pêt pê ketin:** bn. rivîn pê ketin.
alawî panayîş: kil panayîş.	**pêt pê xistin:** rivîn pê xistin.
alatexmîn: veynayîşo bêhikûm.	**alatexmîn:** dîtina bêhikûm, bêbiryar.
alatrîk: bw. kehreb, ceyran.	**kehreb:** bn. elektrik.
alaturka: bi hawa û adetê Tirkan.	**alaturka:** bi hawayê û adetên Tirkan.
alb: firaqo darin ke bi qûlp a. bw. elb.	**elb:** firaqek darîn ku piranî bi çembil e.
albik: hurdêkê alb a.	**elbik:** piçukê elbhesk e.
alef: têpîze de werê heywanan.	**alef:** bn. put.
alet: **1.** Çiyo ke pê gûre beno; gaz, Aleta cit. bw. halet, hangaj.	**alet:** **1.** tiştê ku pê îş tê dîtinê: kondêz... **2.** gaz, hesk... **2.** Berûabu
afat: bw. felaket.	**afat:** bn. felaket.
afat biyayîş: bw. felaket biyayîş.	**afat bûyin:** bn. felaket bûyin.
afat kerdene: bw. felaket kerdiş.	**afat kirin:** bn. felaket kirin.
afara: 1. Gend û gemara ke bindê ciwênî de mano. **2.** Gedê keyî yo peyên.	**efara:** **1.** Gend û gemara ku di binê bênder da mayî ye. **2.** Zarokê malê yê dawîn.
afara biyayîş:	**efara bûyin:**
afara kerdene:	**efara kirin:**
aferîn: emir derg biyayîş.	**aferîn:** emir dirêj bûyin.
afirnayîş: bw. fijitiş, pelaxnayîş. *Hengûr efirnayîş.	**pelaxtin:** bn. eciqandin.
afirya: bw. fijiya, pelaxya.	**pelixî:** bn. eciqî.
afiryaya (e): çîyo ke afiryayo.	**pelixî:** tiştê ku pelixîye.
afiryayene: fijityayîş, palixyayîş.	**pelixîn:**
afiyet: nanî sero yan zî nan werdişî ra pey vajyena û yena ena mana; çîyo ke ti wenê gandê to de bihelyo.	**afiyet:** tiştê ku tu dixwî pê cîkî te neêşe, hinava teda bihele. bw. noşîcan, jîyan.
afiyet bo:	**afiyet be:** bn. noşîcan be, jiyan be.
afo: vera jew sucdarî bexş biyayîş.	**afo:** hemberê sucdarîyekê bexş bûyin.
afo biyayîş: bw. bexş biyayîş.	**afo bûyin:** bn. bexş bûyin.
afo kerdiş: bw. bexş kerdiş.	**afo kirin:** bn. bexş kirin.
afyon: ay şito ke xaşxaş ra nesi ilyeno û kê pê serxoş benê.	**afyon:** ew şîrê ku ji xaşxaşê dinesile û mirov pê serxoş dibe.
afyonkêş: keso ke afyon kaşbiko.	**afyonkêş:** kesê ku afyon bikşîne.
afyonkêşeye: îşê afyon kaşkerdişeye.	**afyonkêşî:** îşê afyon kaşkirinê.
aga: derheqtê yew çî de wayirê malumat biyayişî. * Elm û aga mi bi ameyiştê to çinya.	**aga:** di derheqê tiştekî de xwedî malumat bûyinê. *Elm û aga min bi hatina te tune ye.
agadar: bw. xeberdar, pê hesyayiş.	**agadar:** bn. xeberdar, pêhesîn.

agadar biyayîş: bw. xeberdar bûyin.	**agadar bûyin:** bn. xeberdar biyayîş.
agêrayîş: bw. açaryayiş. peyser ameyîş.	**vegerîn:** di çuyina rêkî da şunda hatin.
agêrnaye (a): açarnaye.	**vegerandî:** şûnde hatî, zivirandî.
agêrnayîş: bw. açarnayîş.	**vegerandin:** di rêya çûyinê de bi paş ve hatin zivirandin,
agêryayîş: peyser ameyîş.	**hatin vegerîn:** ji alî yekê din ve hatin zivirandin.
agît: bw. egît, mêrxas.	**egît:** bn. mêrxas.
agîtî: agît biyayene.	**egîtî:** egît bûyin.
agoz: bw. nesil, parzûn kerdiş.	**palav:** bn. nesil, parzûn kirin, paravtin.
agozna: îşê agozê kerdiş.	**palavt:** parzun kir, zelal kir.
agoznaye (a): çiyo ke ameyo parzûn kerdiş.	**palavtî:** tiştê ku hatîye parzûn kirin.
agoznayîş: parzûn kerdiş.	**palavtin:** îşê parzûn kirinê.
agozyayîş:	**hatin palavtin:**
ahbab: kesê ke hetê civakî ra pêra têkilîya nizdî viraziyo.	**ahbab:** kesê ku ji alî civakî ve pêre têkiliyên nêzîk bêne danîn.
ahbabê: bi yewnay ra bîyayîşê tikilîda nizdî.	**ahbabî:** bi yekê din ra hebûna têkiliyên nêzik.
ahbabê biyayîş:	**ahbabî bûyin:**
ahbabê kerdiş:	**ahbabî kirin:**
aheng: pêmendişê û pêameyişeya di çiyan.	**aheng:** lihev hatin û mînanê hev bûyîna du tiştan.
ahlaq:	**ahlaq:**
ahmeq: kemaqil, xînt. xêv.	**ahmeq:** bn. xînt. xêv, kêmhiş.
ahmeqê: kemaqilê, xîntê. xêvê.	**ahmeqî:** bn. xîntî, xevî, kêmhişî.
ahmeqê biyayîş:	**ahmeqî bûyin:**
ahmeqê kerdiş:	**ahmeqî kirin:**
ajel: heywanê ke keye de weye bibî. bw. destî, keyî, kedî.	**kedî:** heywanê ku di mal da bêtin xweyî kirin. bn. kedî.
Alewî: keso ke bi mezhebdê Alawîyê ra girêdaye bo.	**Alewî:** kesê ku bi mezheba Alewîtîyê ve girêdayî be.
alêl: bw. qertel.	**wirxal:** bn. qertel, hulî.
alikan: bi Çolemerîk ra girêdaya namê dewêke.	**alikan:** bi Çolemerîkê ra girêdayî navê gundekî.
alimnayîş: bonder kerdişêya yew çî. bw. musnayîş.	**elimandin:** hînbûna tiştekî. bn. hînkirin
alimyayîş: îşê bonder biyayişêya yew çî. bw. musnayîş.	**elimîn:** îşê hînbûna tiştekî. bn. hînbûyî.
alimyaye: keso ke bonderê yew çî biyo.	**elimî:** kesê ku hînê tiştekî bûye. bn. hînbûyî.
alişk: * Dapîr mi lew naye alişkda mi ra.	**gep:** *Dapîra min ramusanekê li gepa min da.

aloznayiş: bw. helisnayîş, riznayîş, pûç kerdiş, xeripnayîş, qesnayîş. *Vilînceyê mi alozya *Firingî ma helisyayî. *Gozê ma pûç bî. * Toraqê ma qesya.
alozyaye: bw. helisyaye, rizyaye, xeripyaye, qesyaye.
alozyayîş: pûç yan zî xeripyayişêya yew çî.
alî: bw. teraf, het, kinar, paştî.
alî dayîş: bw. paştî dayîş.
alî girotiş: teraf girotiş, paştî girotiş.
alîkar :keso ke îşê a lîkerdiîşî biko.
alî kerdiş: bw. teraf girotiş.
alîkeyf: bw. ehlîkeyf.
alîm: bw. zanaye.
Alîsor: *lat. ptrus.* Yew bêjê mirweyan.
allu: bw. alluy.
allu rokerdiş: semedo ke yew kar hîna rew bikê qisêyek a, ke qabê gedanê yena vatiş. bw. hî û zûwa.
alluy qult kerdiş:
almast: yew bêj maddeno bi qîmet o.
alox: mîndero ke fînenê cildê heran yan zî estoran ver. bw. vermane.
altun(Au)**:** yew bêj maddeno bi qîmet o. * Altun wûrdêk o, qîmetê yê vêşî yo. bw. zerr.
altunaw: awa altunî..
altunên: çiyo ke altun ra virazyayo. bw. zerrên.
alûç: *lat. prunus.* yew bêj fêkî. bw. alûnçe.
alûçêr: dara alûçe.
alwe: bizêko ke bilewo fekdê yê ra darêk girêdanê, ke enî darî ra vajyeno “alwe”. bw. lewtik.
alwe bîyayiş:
alwe kerdene:
ame: waya pî. bw.bîbî, xalê.
amiza: lajê ame.
amkeyna: keyna amê.
amaje: dara serdê berî. bw. serber.
aman: 1. Yena mana ardim waştişî.

alozandin: **1.** bn. helisandin, rizîn, pûç kirin. *Benîştê min alozî. * Balîcanê me yên sor helisîn. * Gozê me pûç bûn. * Toraqê me qûsyaye.
alozî: bn. helisî, pûç, pûçerax, pûç, rizî.
alozîn: pûçbûn yan jî xeripîna tiştekî.
alî: bn. teraf, pişt.
alî dayin: bn. pişt dayin.
al îgirtin: teraf girtin, pişt girtin.
alîkar :kesê ku îş ê alîkirinê bike.
alî kirin: bn. teraf girtin.
alîkeyf: bn. elhîkeyf.
alîm: bn. zana, zanyar.
alîsor: *lat. ptrus.* Cûrekî hirmîyan.
avdev: bn. xwîzî, xazî.
şilûza: ji bo ku karekî zutir çê bibe, gotinekî ye ku ji bo zarokan tête gotin. bn. şil û zuha.
avdev-xwizî daqurtandin:
almast: celebek maddenê giranbiha.
alox: cilikê ku davêjin ber kûrtanê keran yan jî hespan.
zêr(Au)**:** cûrekî maddenê giranbi- * Zêr biçûk e, biha giran e.
zêrav: ava zêr.
zêrîn: tiştê ku ji zêr çê bûye.
alûçe: *lat. prunus.* fêkiyek. bn. arûk, hilûzerk, şilor.
dara alûçe: dara ku fêkîya alûçê digre.
bizmik: karikê ku bimêje bi devê wan ra darekî tête girêdanê ku ji wê darê dibêjin *bizmik.*
bizmik bûn:
bizmik kirin:
met: xwişka bav. bn. bîbî.
lawmet: lawê metê.
qîzmet: qîza metê.
serder: dara ser derî.
aman: 1. tête mana alîkarî xwestinê.

*Aman gidîno! **2.** Yena mana afo wastişî. *Aman, ez rayna nêkena. **3.** Yena mana rica kerdişî. *Aman enwa mekê! **4.** Yena mana hêrs û aciz biyayişê. *Aman mi verad! **5.** Yena mana bal kaşkerdişeye. * Aman, baş gedî bewnînê!
ambar: cay kermer dekerdişî bw. hambar.
ame: *Meyman bi hestor ame.
Amedye: Başûrê Kurdistanî de namê yew qeza.
amel: bw. bawerî.
amel bide ardiş: bw. bawerî bide ardiş.
amel biyayîş: bw. bawer biyayîş.
amele: bw. pale, karker, zahmetkêş.
amele bîyayiş: bw. pale, karker û zahmetkêş bîyayîş.
amel kerdişx: bw. bawer kerdiş.
ameleyê: îşê amelyê.
ameleyê kerdiş: keda xo rotiş.
amelet: hetê doxtorî ra mûdaxale kerdişê birrnayîş û newera deştişêya birîna yew nêweşî.
amelet biyayîş:
amelet kerdiş:
ameye: keso ke yewna cara ameyo cayo newe. *Pî mi Mahabad ra ame.
ameyene: bw. ameyîş.
ameyene pêser: **1.** Ameyîş pêser.
ameyene ra vîr:
ameyene sere:
ameyene war:
ameyene xapênyîş:
ameyene werte:
ameyene vernî:
amên: bw. dirişt (semedê şitî), mîraz (semedê mîrî)
amên biyayîş: bw. amên girotiş.
amên kerdiş:
amênin: çiyo ke amên biyo. bw. amên kerde.
amênvaş: namê yew bêj vaşî.
Aminî: Basraf ra girêdaya yew

*Aman gidîno! **2.** Tête mana alîkarî xwestinê. *Aman, ez carek dî nakim! 3. tête mana tika kirinê. *Aman wisa nekin! **4.** Tête mana aczî û hêrs bûnê. * Aman carek dî neye! **5.** Tête mana bal kêşandinê. *Aman,baş zarokan binêrin.
ambar: cihê alav danînê.
hat: *Mêvan bi hespê hat.
Amedye: navê qezeyek di başûrê welat de.
amel: bn. bawerî.
amel pê anîn: bn. bawerî pê anîn.
amel bûyin: bn. bawer bûyin.
amele: bn. pale, karker, zahmetkêş.
amele bûyin: bn. pale, karker û zahmetkêş bûn.
amel kirin: bn. bawer kirin.
ameleyî: îşê ameleyî.
ameleyî kirin: keda xwe firotin.
amelet: ji alî dixtor ve mûdaxala birîn jêkjrin û ji nû ve dirûtuna birîna nexweşek.
amelet bûyin:
amelet kirin:
hatî: kesê ku ji cîkî were ciyê nû. *Bavê min ji Mahabadê hat.
hatin:
hatin berhev: **1.** Kombûn.
hatin bîr: bn. Bîrhatin, bîr hanîn.
hatin serî:
hatin jêr:
hatin xapandin:
hatin holê:
hatin pêşî:
amên: bn. haveyn, maya.
amên bûn: bn. amên girtin.
amên kirin: bn. maya kirin.
amên kirî: tiştê ku amên bûye.
amêngiya: navê cûrekî giya.
Aminî: bi Basrafê ra girêdayî

Dewa(mezra) Pîranî.
amnan: çiyer demserrana namê yewe. bw. hamnan.
amnane: cayo ke amnanan kê şorê.
amnanên: çiyo ke anman ra mendo.
amoj: 1. We keso ke hêrs bibo, bicigiryo û bêhawa xeberî bido û mêrdim yê/ya bi qisandê weşan, lebyayişê reyde vindarno, tira vajyeno amojnî biyo.
2. Heywan wexto ke bi tay liv û tevgeran bêro berdestî kerdiş, tira vanê ameyo *amoj*î kerdiş. bw. amojnî.

amoj biyayîî:
amoj kerdiş:
amsar: serra ke kê tedey. bw. emserre.
amsarên: çiyo ke amsar ra mendo.
amsare(a): çiyo ke ena serr mîyan de biyo. *Bizêko (a) amsarre.
amver: ay ke emrê yên seycê bo. bw hamver. bw. hogir.
-an: 1. parekê vêşî kerdişê * şewan, daran, rojan, mêrdiman.
ana: wexto ankayên bw. anûha
anasar: çiyo ke enhawa bibo * Mi mêrdimo anasarên nêdî
anaşt: bw. naşt, enakişt, enahete, nover.
anaşt ameyîş:
anaşt deyîş:
anaşt kewtiş:
anaşt ra:
anaşt vistiş:
anawa: bw. enahawa.
ancax: bw. bi zor.
ancî: bw. fina, rayna, hewîna.
ancîna: raya didin. Bw. fina, rayna.
anciyayîş: *arda ra anciyayîş.
-ane: yew parek o, ke mana "-lık -lik û -lük" a tirkî dana: Roj**ane**, aşm**ane**, gişt**ane**.
anix: *lat. satureja.* bw. zahtire, awîşen.
anka: bw. anûha.
anka ra: ena gam r ana heta.

gundek Pîranê.
havîn: ji çar demsalan navê yekâ.

havînge: cihê ku havînan meriv here.
havînî: tiştê ku ji havînê maye.

amoş: 1. Ew kesê ku hêrs dibe, dixeyde û bêhawa xeber bide ku û meriv bi lavayî û gotinên xweş wî/wê biseknîne, tê gotin ku ew
2. Heywanê ku dema dotin û şîrdayinê, serhişkî bike, çêleka xwe nemijîne û nehêle bête dotin, bi hinkî tevgeran ew bête berdest kirin, tête gotin *amoş* bûye.
amoş bûyin:
amoş kirin:
îsal: sala ku em têda ne. bn. hemsal.
îsalîn: tiştê ku vê salê çêbûye.
îsalî: tiştê ku di nava vê salê da bûye. * Karikê îsalî.
hevsal: ew ên ku emrê wan wekhev be. bn. denk, hogir.
-an: 1. parekê pirranîyê. * Daran, şevan, rojan, mêran.
ana: dema nûha. bn. anûha.
ewaha: tiştê ku bi vê hawayê bibe. *Min merivê ewha nedît.
vir da: bn. rex, nik, hêl, ber.
vir da hatin:
vir da dayin:
vir da ketin:
vir ve: bn. vir da
vir da avêtin:
vê hawayê: vê şeklî.
ancax: bn. bi zor.
carde: ducar bûna tiştekî.
carde: car din.
hatin kişandin: * ji erdê ve hatin kişandin.
-ane: parekekî ye, ku mana "-lık, lik û * -lük" a tirkî dide: Roj**ane**, meh**ane**, Sal**ane**, gişt**ane**.
cahtirî: *lat. satureja.* bn. catir, merze.
anûka: bn. anûha.
anûka ve: ji vê gavê ve virde.

ankara pey: ena gam ra dime.
ankara ver: ena gam ra ver.
ant: bedilnayişê cadê yew çî.
antiş: 1. Erd ra kaşkerdişê reyd ca bedilnayîş *Ciwal erd ra antiş. **2.** Mana têkilîda cinsî ya heywanan dana. * Mayîn her ra *antiş*. **3.** Kar û bar nîşan dana. * Sap antiş. * Bîr ra aw antiş. * Pira antiş (dayiş piro). *Cixara antiş. **4.** Zeman nîşan dana. *Eno rayîr çiyer seetî anceno.
antiş cêr: bw. antiş war (diwar).
antiş cor: bw. antiş dîyar.
antiş pêser: bw. pêser kerdiş.

antiş ver:
antîke (a): çîyo bi qîmet û hêja.
apey: heta pey ser. antiş peyser.
apey biyeyîş: tepa mendiş.
apey dayiş: bw. peyser dayiş.
apey girotiş: bw. peyser girotiş.
apeyser: xeta şiyayişê de tepa agêrayîş. bw. peyser.
apeyser ameyîş: bw. tepa ameyîş, tepa agêrayîş.
apeyser dayîş: bw. tepa dayîş.
apeyser girotiş: bw. tepa girewtîş.
apeyser kewtiş: bw. tepa kewtîş.
apeyser şiyayîş: bw. tepa şiyayîş.
apeyser tadayîş: bw. tepa tadyayîş.
aqeliş: bw. qeliş, terk.
aqelişya: bw. qelişya, terka.
aqelişyayîş: bw. qelişyayîş, terkayîş.
aqil: mezg, fam. *Aqilê xoantiş xo ser.
aqilê xo pernayîş: aqil vinîkerdiş.
***** Aqilo sivik, baro giran.
aqildar: keso ke aqil bido.
aqildarê: îşê aqil dayişê.
aqil girotiş:
aqilmend: bw. aqildar.
aqitnayîş: çîdê temamî ra yew parçe ciya kerdiş * Mi bizê xo bol ra aqitnay.

aqitnayox: keso ke îşê aqitnayîşê biko.

ji nûka pê ve: ji vê gavê şûnda.
berê nûha: berîya vê gavê.
kişand: gûhartina ciyê tiştekî.
kişandin: 1. Cî gûhartina bi erdê ve kişandin. *Çewal erdê ve kişandin.. **2.** Mana têkilbûna cinsî ya heywanan dide. * Mayîn ji kerê kişandin. **3.** Kar û bar nîşan dide. *Sap (oran) kişandin. * Ji bîrê aw kişandin. **4.** Zeman nîşan dide. * Ev rê çar seet dikşîne.

kişandin jêr: bn. kişandin xwar.
kişandin jor: bn. kişandin dîyar.
kişandin serhev: bn. berhev kirin
bn. kom kirin.
kişandin ber:
entîke: tiştê biqîmet û hêja.
paş-paşve: bn. Şûn da, şûn ve.
paşve bûn: pêşberê pêşteçûnê.
paşve dayin: şunde dayin
paşve girtin: bn. şunda girtin.
paş ve: bn. Ber bi paş ve.

paşve hatin: bn. paşda vegerîn.

paşve dayin: bn. paşda dayin.
paşda girtin:
paşda ketin:
paşda çûyin: bn. paş ve çûyin, vegerîn
paş ve zîvirandin:
qeliş: bn. terk.
qelişî: bn. qelişî, terkî.
qelişîn: bn.
aqil: *Aqilê xwe kişandin ser xwe.
aqilê xwe wenda kirin:

aqildar: kesê ku aqil bide.
aqildarî : îşê aqil dayinê.
aqil girtin:
aqilmend: bn. aqildar, şêwirmend.
veqetandin: Ji tiştê temam perçekî vebirrîn. * Min bizinên xwe ji kerî vaqetandin. bn. vebirrîn.
vebirrînkar: kesê ku îşê veqetandinê bike.

aqityayîş: xo bi xo yew ca ra ciya bîyayîş.	**veqetîn:** xwe bi xwe ji cîkî cihê bûn. bn. cûdabûn
aqreb: yew bêj heywano ke bi boçta xwiya jarin reyd kê de dano bw. boçmisas.	**duvpişk:** celebek heywan e, ku bi duva xwe ya jehrî bi meriv digre.
ar: cayo ke tede alef danê hey wanandê girdan.	**afir:** ciyê ku têda alef didin heywanên gird.
areb: namê yew qewmî û kesê ke ay qewmî ra bê.	**arab:** navê qewmekî û kesên ku ji wê qewmê be.
arabî: ziwanê areban.	**arebî:** zimanê araban.
arbûd: lat. medîcago. bw. nefel.	**ket:** cûrekî giya.bn. sewere.
arada: ay ke werê serdê sibay nêwrdo.	**aradî:** kesê ku xwarina serê sibê naxwarî ye.
arada barada: aradî nêkerde, bi pîzedo vêşan.	**aradî baradî:**
aradî: werê şewra(serdê sibaye). bw. arayî	**aradî:** xwarina serê sibê. bn. Xûrinî, sertaştê.
aradî ra biyayîş: aradî nêkerde.	**aradî nekirî:** bn. xûrinî nekirî.
aradî kerdiş: werê serdê sibay werdiş.	**aratî kirin:** bn. xûrinî kirin.
aram: bw. sebir.	**aram:** bn. sebir.
araw: ay awa ke cilî tede şiwyayê û gemarin bîya * Îşligê Dînoy zî bidê ma yê araw de bikê.	**arav:** ev ava ku kinc têda bête şuştun û gemar bibe. *Îşligê Dîno jî bidin em wî bi aravê da bikin.
aray: *Aray ez ameya Diyarbekir, mi to nêd î. bw afine.	**ew car:** * Ew car ez hatim Diyarbekirê min te nedît.
arazî: bw ard, hêga.	**arazî:** bn. erd, zevî.
arc: *lat. solanum.* bw. hengûra maran.	**tirîya maran:** *lat. solanum.* bn. gîgseg, şevsiber, lewan.
ard: bw. hard.	**anî:** bn. hanî.
arde: ay çîyo ke ameyo ardiş.	**yê hatîye anîn:** ew tiştê ku anîne.
ardene:	**anîn:** bn. hanîn.
ardin: ciwalo ardin.	**bi arvan:** ew tiştê ku arvan lê bibe. * Çewalê me bi arvan e.
ardî[1]: sey tozî tanayişêya xele, cew, gilgil û...	**arvan:** wek tozê hêrandina genim, ceh, garis,...
ardî[2]: kiryaya erdî. bw. fekçere. 2. Bano ke yew qat bo.	**devçêre:** kirêya erdê ya çêrandinê.
ard û asmên:	**erd û ezman:**
ardo ronayîş: bw. ronayîş ard.	**danîn erdê:**
ard ra: çiyo ke har ra bizeliqyo.	**erdê ve:** tiştê ku bi axê va zeliqî be.
ard ra dayîş: bw. ard ra rakerdiş.	**erdê ve raxistin:**
ard ra gêrayîş:	**erdê ve gerîn:**
ard ra kiranciyayîş:	**erdê ve hatin kişandin:**
ard ra kirantiş:	**erdê ve kişandin:**
ard şanayîş:	**erdê ve sipartin:**

ardiş: bw. ardene *Xo reyde ardiş
ardiş berdiş:
ardiş ca: bw. ardene ca.

ardiş dinya: bw. ardena dinya.
ardiş meydan, hasil kerdiş. **2.** zayîş.
ardiş pê: **1.** Di (du) kinarê ke pêvero bê, pêra weş nêbê, beyntarê yên viraştiş. bw. pê ardiş. **2.** Serê di çiyan pê resnayîş.
ardiş teber: bw ardene teber.
ardiş ver: bide nizdî kerdiş.
ardiş war: ardiş cêr.
ardiş zerre:
ardiş fekî ver: bw. hazir kerdiş. hedirnayîş.
areç: wextê xebityayîşê awa solin a ke çerm ra vejyena teber. bw. areq.
aşkere kerdiş:
arê bî: pêser biyayîşêya çîdê vilayî.
arê biyayîş: bw. pêser biyayîş. biyayîş.
arê kerdiş: bw. pêser kerdiş, kom kerdiş.
arêkerdox: keso ke îşê arêkerdişê biko.

arêkerdoxê: îşê arê kerdişê.
Arga: namê yew dew ke Semsûr ra girêdaye ya.
arêze: bw. akerde, eşkera.
aris: bw. mola.
arisnayîş: bw. bûy girotiş.
arisyayîş: bw. arasyayîş.
ariş: zado ke seba nanî ameyo hedirnayiş.
arîkaran: namê yew dew ke bi Besnîya Semsûr ra girêdaya ya.
ariza: bw. xirabe, cêrd kewtiş.
ariza biyayîş: xirabe biyayîş.
ariza dayîş:
arizayin: bw. xirabe.
arizî: bw. xûsusî.
arînge: *lat. hypericum.* bw. rihê harunî.
ar kerdiş: bw. şerm kerdiş, şermayîş.
armenî: namê yew millet o.
arnawid: namê yew millet o.

anîn: bn. hanîn. *Bi xwe ra anîn.
anîn birin:
anîn cî: pêkanîna tiştê ku pêdiviya. bn. bicîanîn.
anîn dinê: afirandîn, anîn meydan, amade kirin. bn. zayîn.
lihevanîn: **1.** Du alîyên ku beramberê hev bibin û bi hev ra xweş nebin navbera wan çêkirin. 2. Serê du tiştên bi hev gihandin. bn. hev gihandin.
anîn derva:
anîn ber:
anîn jêr: bn. anîn xwarê.
anîn hindir:
anîn berdev: bn. hazir kirin, amade kirin.

xwêdan: dema xebitînê ava bi xwê ya ku ji çerm dertê.
daxuyanî kirin: bn. dîyar kirin.
berhev bû: berhev bûyina tiştê belav.
berhev bûyin: bn. hatin berhev. kom
berhev kirin: serhev civandin.
berhevkar: kesê ku îşê berhevkirinê bike.
berhevkarî: îşê berhevkirinê.
Arga: navê gundekî ku bi Semsûrê ve girêdayî ye.
vekirî: bn. aşkera.
vêsan: bn. mola, rawestan, bihnvedan.
vêsandin: bn. vewestin, bihnvedan.
vêsanîn: bn. bihn vedayin.
genimê aşê: zadê ku bibe nan.
Arîkaran: navê gundekî ku bi Besnîya Semsûrê ve girêdayî ye.
xirabe: bn. ariza bûyî..
xirabe bûyin: bn. ariza bûyin.
ariza dayin:
ariza bûyî:
arizî: bn. taybetî, xûsusî.
-
ar kirin: bn. şerm kirin, fedî kirin.
armenî: bn. file. navê milletkî ye.
arnawid: navê milletkî ye.

Arnuş: name yew dew ke bi Sincika Semsûr ra girêdeya ya.	**Arnuş:** navê gundekî ku bi Sincika Semsûrê ve girêdayî ye.
aroş: Namê yew bêj heywanî yo. bw. arwêş.	**kevroşk:** navê cûrekî heywan e. bn. kergu.
arr!... : heyret mendişey nîşan dana.	**arr!...:** heyret mayinê nîşan dide.
arr kerdiş: heyret kerdiş.	**arr kirin:** heyret kirin.
arreqnayîş :	**dan xwêdan :**
arreqyayîş:	**xwêdan dayin:**
arrincî: wirdî ardan ke sey tozî yê.	**qeraş:** hurê arvanan ku wek tozê ye.
arrincî kerdiş: sey tozî kerdiş.	**qeraş kirin:**
arrincî mendiş: çiyo ke sey arincî wûrdî bo.	**mîna qeraş:** tiştê ku wek qeraş hûr be.
arsa: cayo ke qabê avayî viraştişîrê ameyo abirrnayîş.	**arsa:** cihê ku ji avayî çêkirinê ra hatiye veqetandin.
arsî: bw. siya arî, kerra arî.	**siya aşê:**
arş: bi bawerîya dînê îslamî gore qatê asmênî yê tew corên.	**arş:** li gor bawerîya dînê îslamî qata ezman yê herî jorîn.
arû: *lat. cucurbitaceae*. bw. xiyar.	**xiyar:** bn. xirtik, cehik.
arûdu: adir û ay çî ke adirî ra dim yeno.	**arûdu:** agir û ewan tiştên ku du agir tên.
arûg: *lat. prunus.* bw. hêrûg, zerdele.	**êrûg:** *lat. prunus.* bn. şêlare, zerdele.
arwançî: ay keso ke ayrî ver de maneno.	**aşvan:** ew kesê ku li ber aşê dimîne.
arwanciyeye: îşê arwançiyeye.	**aşvanî:** îşê aşvanîyê.
arye: bw. ayre, arî.	**aş:** cihê ku genim tê hêrandin û dibe arvan.
arz û eyal: bw. gede û gude.	**zar û zêç:**
asa [1]: bw. diya, vîniya.	**xuya:** bn. xuya bû.
asa[2]: bw. çogan, çokan, çangil.	**baston:** bn. gocel, gopal, çotik.
asabî: xuyteng.	**asabî:** bn. xuyteng.
asan: 1.rehet, rehetey * bi asaney ez şêna vejya enî koy ser. **2.** Weş biyayişêya mêrdimê nêweşî * Keyna to asan bî?	**hêsan:** 1..rehet, rehetî. *Bi hêsanî ez dikarim derkevim serê çiyan. **2.** Başbûna kesê nexweş. *Qîza te asan bû.
asan biyayîş:	**hêsan bûyin:**
asanê [1]: şagirt asanê hostay keno. bw. teqlît.	**teqlît:** wek wî rava dana deng û liva yekê din.
asanê [2]:	**hêsanî:**
asan kerdiş: bw. rehet kerdiş.	**hêsan kirin:**
asan vetiş: bw. rehet vetiş.	**hêsan derxistin:**
asan vindertiş: rehet vindertiş.	**hêsan sekinîn:**
asan weçînayîş:	**hêsan berhev kirin:**
asaye: çiyo ke bi çiman kê veynê.	**xuyayî:** tiştê ku bi çavan bête dîtin.
asayîş: bw. asayene, veynayîş, dîyayîş.	**xuyabûn:** tiştê ku tê dîtin. bn. bînayîn, dîtin.

asê: 1. Cayo berz û koyin ke vêr nêdo. * Cay keydê ma asê yo. **2.** Mêrdimo înadker û serewişk.	**asê:** 1. ciyê bilind û çiya ku rê nede. * Ciyê mala me asê ye. **2.** merivê înadker û serhişk.
asê biyayîş: wişk bîyayîş, înad kerdiş.	**asê bûyin:** bn. înadkirin.
asê gêrayîş: cayo berz û koyin ra gêrayiş.	**asê gerîn:** di ciyê bilind da gerin.
asê kerdiş:	**asê kirin:**
asê û sext: * Koy Sîpanî yew koyo asê û sext o.	**asê û sext:** *Çiyayê Sîpanê çiyakî asê û sext e.
ashabe: ay kesê ke meclîsê Hz. Muhammedî de ca bigîrê.	**ashabe:** ew kesên ku di meclîsa Hz. Muhammed da cî bigrin.
asin(Fe): yew bêj madden o. * Asin caweno, paxir rokeno.	**hesin: (Fe):** cûrekî madden e.
asinên: ay çiyo ke asin ra bo.	**hesinî:** ew tiştê ku ji hesin be.
asingaz: alet-awdewat.	**hesingaz:** alet-awdewat.
Asingiran: yew dewa Şîwelan ke Çolemerîk ra girêdaye ya.	**Asingiran:** gundeîkî Şîwelanê ku bi Çolemerîkê ra girêdayî ye.
asinkar: bw asinker.	**hesinkar:** bn. hesinker.
asinkerê: karê asinkarê.	**hesinkerî:** karê hesinkerî.
asîr: bw. bêname.	**bênav:**
asmên: bw azmîn.	**asîmên:** bn. ezman.
asmênê fekî:	**devezman:** bn. banê dev, panîka dev. kama dev.
asnaw: bw. aznak. asnawkerê	**ajne:** bn. avjenî, soberî, melevanî.
asnawber: bw. asnawker.	**ajneber:** bn. ajneker, melevan.
asnawberê: karê asnawe kerdiş.	**ajneberî:** bn. ajnekerî, melevanî.
asnaw kerdiş:	**ajne kirin:** bn. avjenî kirin.
asnawker: bw. asnawber.	**ajnevan:**
aso: verê vejyayişê rojî destbidekerdişê surbiyayişêya hewrî.	**berbang:** berê derketina rojê destpêka sorbûna ewrê.
aspar: keso ke hestor xar bido.	**siwarî:** kesê ku hespê bide bazdanê.
aspize: Zool.(pedîculus) yew bêj kêzik. bw. espij, aspic-espic	**spî:** Zool. (pediculus). cûrekî kêzik.
aspezin: keso ke aspizî pira bibê.	**bi spî:** kesê ku bi spî be.
ast: leyîra xezal.	**xifş:** têjika xezalê.
astanik: bw. sanik, destanik.	**xeberojk:** bn. çîrok.
astar: cafuno teniko ke bindê cilan,... de bêro deştiş. *Astarê jê ridê jêra vayêr o.	**astar:** cafunê tenikê ku li binê kin can,... da bête dirûtin. * Astarê wî ji rûyê wî bihatir e.
astare: aşm û rojî ra teberêr ay cismê ke asmêna yê.	**sitêrk:** ji xeynê hîv û rojê cismên li ezmanan.
Asûr: yew xelk û dewleta ke binkî û verênê Mezopotamya yê.	**Asûr:** xelk û dewletekî ji runiştevanên gelek kevnare yê Mezopotamya.
Asûrî : şarê Asûrî yan zî ziwanê	**Asûrî:** xelkê Asûrî yan jî zimanê

Asûrî. **2.** Ju (jew) bêj hengûr * Hengûra Asûrî.	wan. **2.** Celebeke tirî. *Tirîya Asûrî.
asus: zaf waştiş û qayil biyayîş.	**azwerî:** pirr daxwaz kirin.
aswas: bw. xof. * aswase kewt zerrda mi ser.	**sawîr:** bn. xof, perwa.
aswasî girotiş: bw. xof î girotiş.	**sawîr girtin :**bn. xof girtin.
aşanayîş: karê aşanayîşê. bw. Kenayîş.	**vedan:** karê vedanê. bn. kolandin.
aşanaye: bw. kenaye.	**vedandî:** bn. kolandî.
aşaniyayîş:	**hatin vedan:**
aşanayox:	**vedankar:** bn. kolînekar.
aşêf: we vaşo ke miyandê ziyanan de vejyo. * Ziyanê ma amsar aşêfin î.	**aşêf:** ew giyayê ku di nava ziyanan (çandinî) da derkeve. *Ziyanê me ev sal bi aşêf in.
aşêf biyayîş:	**aşêf bûyin:**
aşêfin: ziyano ke aşêf tede vêşî bo.	**bi aşêf:** ziyanê ku aşêf têda zêde be.
aşêf kerde: zîyano ke aşêf bîyo.	**aşêf kirî:** ziyanên ku hatine aşêf kirin.
aşêf kerdiş:	**aşêf kirin:**
aşik: bw. mitrib.	**aşik:** bn. mitrib.
aşikeye: bw. mitribeye.	**aşikî:** bn. mitribî.
aşikey kerdiş: bw. mitribeye kerdiş.	**aşikî kirin:** bn. mitribî kirin.
aşiq: bw. heskerdox.	**aşiq:** bn. evîndar, dilketî.
aşiq biyayîş: bw. zerr dekewtiş.	**aşiq bûn:** bn. evîndar bûn.
aşit: pê ameyîş.	**aşitî:** bn. peyman, li hev hatin.
aşit biyayîş: bw. pêameyîş.	**aşitî bûn:** bn. peyman pêkanîn.
aşanayîş:	**kolandin:**
aşanayox:	**lêkolînvan:**
aşit kerdiş: pê ardişeya di kinarê ke pê weş nêbê.	**aşitî kirin:** pêkanîn peymana du alîyên ku bi hev ra aşt nîn in. bn. peyman çêkirin.
aşîr: bw. kedik. meşka şinik.	**aşîr:** bn. eyarşîrk. meşka piçuk.
aşîret: yew şeklê rêxistin bîyayişê û sazuman civakî (şarî). * Êl yeman, beg yeman?	**aşîret**ş **:**şeklek rêxistinbûn û sazumana civakî. * Êl yeman, beg yeman?
aşkawnaye: * kûrikê (pûçê) mi eşkawya yo.	**verşandî:** bn. hevda xistî.
aşkawnayîş: cêrakerdişeya çiyo ke bi rês ameyo viraştiş.	**verşandin:** hevda xistin.
aşkawyayîş:	**hatin verşandin:** bn. hatin hevda xistin.
aşkera: çiyo ke diyar bibo.	**aşkera:** tiştê ku diyar bibe.
aşkera biyayiş: yew çiyo ke her kes pê bihesyo.	**aşkera bûn:** bn. diyar bûn.
aşkera kerdiş: her kesî pê hes nayîş.	**aşkera kirin:** bn. diyar kirin.
aşme: bw.mange, haşme.	**meng:** bn. heyv.
aşme girêdyayîş:	**girêdayina mengê:**

aşm gêryayiş:	**hîv gerîn:** bn. gerîna hîvê.
aşnawitiş:	**bihîstin:**
atif: wirdêkê gûşedê hengûre. bw. zonqile.	**cêrik:** piçukê gûşiyê tirî.
atle: bw. mola.	**vêsîn:** bn. mola bihn vedan, rawestan.
atle dayîş: bw. mola dayîş.	**vêsa xwe girtin:**
avbî: Sincika Semsûr ra girêdaya namê yew dew.	**avbî:** ji Sincika Semsûrê va girê dayî navê gundekî.
avdal: bw. evdal. *Evdalê humay.	**avdal:** bn. evdal, reben. *Evdalê xwedê.
avdest: bw. desmaj.	**avdest:** bn. desmêj.
avdestxane: cayo ke desmaj tede gêryeno. bw. kinefxane.	**avdestxane:** cihê ku desmêj têde tê girtin. bn. avrêj.
avdêrî: yew bêj hengûra ke bena heşkijî.	**avdêrî:** celebek tirî ye, ku dibe mewîj.
aver: bw. raver.	**pêş:** bn. pêş, ber.
aver ameyîş:	**pêş de hatin:**
aver berdiş:	**pêş de birin:** bn. pêşte birin.
aver dayîş:	**pêş de dayin:**
averê: bw. nizdiyê.	**pêşanî:** bn. nêzîkayî.
aver girotiş:	**pêş de girtin:**
aver kewtiş:	**pêş de ketin:**
aver qise: bw. vatişê vernî.	**pêşgotin:** bn. gotina pêşî
aver şiyayîş:	**pêşde çûyin:**
aver vetiş:	**pêş de derxistin:**
aver vindertiş:	**pêş de sekinîn:**
aver vistiş:	**pêş de avêtin:**
avis: bw. digan, hor, awra, bi bar.	**avis:** bn. ducan, dugan.
avis biyayîş: digan, hor, awra, bar ra biyayîş.	**avis bûn:** bi bar bûyin, hamile bûyin.
avisê: halê diganey.	**avisî:** rewşa avisiyê.
avis kerdiş:	**avis kirin:** hamile hiştin.
avis mendiş:	**avis mayin:** bn. hamile mayin
aviste: çiyo ke ameyo ravistiş. bw.raviste.	**raxistî:** tiştê ku hatiye raxistin.
avistiş: bw. ravistiş.	**raxistin:**
avistayîş:	**hatin raxistin:**
avlêr: yew bêj dar. bw. vilayêr, xarbêr.	**bî:** navê celebek dar e.
avramî: yew fekê ziwanê Kurdî yo, ke başûrê walatî de qesey beno. bw. hewremanî, hewramî.	**avramî:** devokek zimanê Kurdî ye ku di başûrê welat da tête axaftin. bn. Hewremanî.
avrêk: Beytûlşebab ra girêdaya dewêka Çolemerîke.	**avrêk:** bi Beytûlşebabê ve girêdayî gundekî Çolemerîkê.
avê: wexto ke cirrne de hemtî kûwenê, mîrkût pirodayiş de hemtî çala cirrne ra vila bena, eger dor norê cirrne de	**dayin ber:** dema ku li ber dankutê da her dan tête kutandin, bi her lêxistina mîrkutê ra dan ji dankutê derdikeve û

ay hemtî gezî reyd pêser bo newera debo cirrne, ay karî ra vajyeno *avê*dayîş. *Mehtî avê bide.	belav dibe, eger der û dora dankutê da ew dan bi dest û sivnik bête berhevkirin û carde bêxin cirrnê, ji vê karî ra tê gotin *dayin ber*.
avê dayîş:	**dayin ber:**
avsêm: bw. sihêrbazê.	**afsûn:** bn. sihêrbazî.
avsêm biyayîş:	**afsûn bûyin:** bn. sihêr bûyin.
avsêm kerdiş:	**afsûn kirin:** Sihêr kirin.
avşo: awa ke şitişî vera bimano.	**avşo:** ava ku ji ber şuştinê da bimîne.
avzêlek: çiyo awino ke cayan ra bizeliqyo.	**şikalok:** ev tiştê avî yê ku bi tiştan ra bizeliqe.
avzêlekin: yew çiyo ke cay ra bizilîqe.	**şikalokîn:** ev tiştê ku bi cîkî ra bizeliqe.
avzêm: çimey awa ke wesarî virazyo û ver bi amnanî ra peyswo. bw. çilunik.	**avzê:** çavkaniya avê ya biharê çê dibe û ber bi havînê diçike. bn. çavkanî, hekoke.
avzêmik: bw. çilunik.	**avzêmik:** çavkaniya avê yê piçuk.
aw($H_2 0$): *Awa bîrî, bîrî rê cal a. *Awa hêdî hêdî ma ecêbe tira dî.	**av($H_2 0$):.** *Ava bîrê bi bîrê tehl e. *Ava hêdî hêdî me ecêb jê dî.
awa bûyin: awa ke bûy dekewta.	**ava genî:** ava ku bîn ketiye. bn. ava bîno.
awdo: doyo ke zaf awin bo.	**avdew:** dewê ku pirr avî be.
awa firaqan: awa ke pê firaqî şiwyayê.	**ava firaqan:**
awa germ: awa germe.	**ava germ:**
awa goştî: awa ke goşt tede pewjiya wo.	**avagoşt:**
awa gulan: bw. qolonya.	**ava gulan:** bn. qolonya
awan: 1. Wareyo ke tede keye û ... ameyo viraştiş. * Datkeyna mi xo rê bano newe awan kerdo. **2.** Êreyan der vinîbiyayîşê rojî. *Roj şî awan. * Roj bi pirjine nêlimyeno.	**ava: 1.** Warê ku têda xanî û hwd. hatine çêkirin. * Pismama min ji xwe ra xanîkî nû ava kir. **2.** Êvaran winda bûna rojê. *Roj çû ava. * Roj bi bêjingê nayê veşartin.
awan biyayîş: bw. virazyayîş.	**ava bûn:**
awan kerdiş: bw. viraştiş.	**ava kirin:**
aware[1]: bar kerdiş; ca û waredê xo ra aqityayîş.	**aware:** koçber bûyin; ji cî û warê xwe veqetîn.
aware[2]: 1. Keso ke bê keye û serserî bo. *Cîranê ma aware aware gêreno. **2.** Veng ra vejyayîş. *Ez bêla sebeb aware biya, çew nêame bî.	**aware: 1.** Kesê ku bê mal û serserî bimine. *Cîranê me aware aware digere. 2. Ji berbayî, hawante. *Ez ji berbayî aware bûm, kes nehatî bû.
aware biyayîş:	**aware bûn:** ji berbayî hatin.
aware kerdiş:	**aware kirin:** ji berbayî kirin.
awat: bw. hêvî.	**hêvî:**
awa werî:	**ava vexwarinê:**
awaz: bw. veng.	**awaz:** bn. deng.
aw birrnayîş:	**av birrîn:**
aw biyayîş:	**av bûyin :**
awdar: bw. awdayox.	**avdar:** kesê ku av bide cîkî.

awdaye: cayo ke aw diyayo.	**avdayî:** ciyê ku hatiye avdanê.
awdayîşê: îşê awdayişê.	**avdan:** îşê avdanê.
awdelan: namê yew dewda Pîranî.	**awdelan:** navê gundekî Pîranê.
aw de şiyayîş: pêlandê aw ver kewtiş.	**avê de çûyin:** li ber pêlên avê ketin.
aw de xeniqyayîş:	**avê de xeniqîn :**
awdiz:	**avdiz:**
awekî: têvera şiyayişêya deştena du(di) tegelan.	-
awên: bw. neynik, nînik, nîlik.	**xudîk:** bn. neynik.
awgêr: cayo ke aw tede pêser bo.	**avgêr:** cihê ku av têde bête girtin.
awgêrik: bw. dordorî.	**avgêrik:** bn. girdav, gerînek, gêjik.
aw girotiş:	**av girtin:**
awin: çiyo ke aw tede vêşî bo.	**avî:** tiştê ku av têda zêde be. bn. bi av.
awinkî: çiyo ke sey (zê) aw bo.	**avekî:** tiştê ku wek avê be.
awîşen: bw. zahtire.	**merze***:* *lat. satureja.* bn. catir, merze.
awke: cayo ke mêrdim tede serê xo şiweno. bw. awkoke, çerx, hemam.	**hemam:** cihê ku meriv têda serê xwe dişu. bn. çalav, serşok.
aw kewtiş: yew bêj nêweşey.	**avê ketin:** cûrekî nexweşî.
awle: bawer, înan.	**bawer:** bn. înan.
awlê: bw. mîrkûtok.	**pizik:** bn. pirzik, xişrûk.
aw pede kerdiş:	**av pêde kirin:**
aw pede şiyayiş:	**av pêde çûyin:**
aw pirokerdiş:	**av lêkirin:**
awra: heywana ke bi pîze nêweş biba. bw. avis.	**avis:** heywan ku bi zik nexweş be.
awra biyayîş: heywana ke bi pîze nêweş menda.	**avis bûn:** heywana ku bi hamila xwe nexweş be.
awra kerdiş: heywana ke avis menda.	**avis kirin:** heywana ku hamile hatiye hiştin.
awrêj: cayo ke tede mîz yena kerdiş. bw. kinefe.	**avrêj:** cihê ku têda mîz tête kirin.
aw rişnayîş: 1. Mîz kerdiş. **2.** Aw vila kerdiş.	**av rijandin: 1.** Mîz kirin. **2.** Av belav kirin.
awrre: mêwa ke turê ya bindê ardî ra derg bo û kişta ya de biçikyo qabê ronayişê yewna mêwe.	**kebs:** mêwa ku tûrê wê ji binê erdê ve bête dirêjkirin ji bo çikan mêweke nû.
awrre kerdiş:	**kebs kirin:**
Awrupa: hîrê qitandê dinyara yew.	**Awrupa:** ji sê qiteyên dinyayê yek.
Awrupayî: sey Awrupa biyayîş.	**Awrupayî:** mina Awrupa, wek Awrupa.
aw şimitiş:	**av vexwarin:**
awta: bw. Etiya.	**vêra:** bn. li vir.

awtanayîş:	**wêrandin:**
awtano:	**diwêre:**
aw vetiş:	**av derxistin:**
aw xo ro kerdiş: serê xo şitiş.	**av li xwe kirin:** serê xwe şuştun.
awxî: bw. axuy, jar.	**axu:** bn. jar.
aw xo sero zelel kerdiş: erey kewtiş, mendiş, wextê xo de nêameyîş.	**pirrr dereng ketin:**
ax: 1. wextê tûkerdişî vengo ke qirik ra vejyeno. **2.** Mana nîda(gazî) dana. *Ax li mino! *Ax antiş..ax!	**ax: 1.** dema tif kirinê dengê ku ji qirikê dertê. **2.** Mana nîda (gazî) dide. *Ax gidno! * Ax li mino!
ax kaşkerdiş:	**ax kêşandin:**
ax û aman:	**ax û aman:**
ax û wax:	**ax û wax:**
ax û wax bîyayîş:	**ax û wax bûyin:**
ax û wax kerdiş:	**ax û wax kirin:**
axa: keso ke wayîrê har û erdê vêşî û hûkmî bibo.	**axa:** kesê ku xwedî erd û axa zêde û hûkmê bibe.
axayê:	**axayî:**
axayê biyayîş:	**axayî bûn:**
axayê kerdiş:	**axayî kirin:**
axbandir: bw. xazlig, mezeleq.	**axbandir:**
axbet: bn. peynî. * Axbeta enî gûrî baş niya.	**aqîbet:** bw. dawî. *Aqîbeta vê karî baş nîye.
axbet sere de ameyîş:	**aqîbet ser da hatin:**
axikan: Besnîya Semsûr ra girêdaya namê yew dewe.	**axikan**: bi semsûra Besnî ve girêdayî navê gundekî.
axdikan: Besnîya Semsûr ra girêdaya namê yew dew.	**axdikan:** bi semsûr Besnî ra girêdayî navê gundekî.
axir: bw. peynî, netîce.	**axir:** bw. dawî, netîce.
axirê: peynî de, netîce de.	**axirî:** netîca dawî.
axirzeman: peyniya zemanî.	**axirzeman:** dawîya zemanê.
axîn: bw. hesret.	**axîn:** bn. ax kişandin.
axpîn: hara hewl a ke zad vêşî bido.	**axpîn:** xaka(ax) baş a ku zad zêde dide. bw. axpîr.
axret: bi gora bawerîya dînê îslamî mergî ra pey, dinya bîn de heyato ke newe destbide biko.	**axret:** li gor bawerîya dînê îslamî piştê mirinê ew jiyana ku nû dest pê dike.
axretê:	**axretî:** li gor baweriya dînê îslamê jiyana piştî mirinê.
axtirme: qantiro nerî bw. yaxtirme.	**qantir:** bn. hêstir.
axu: bw. awxu, jar.	**axu:** bn. jehr
axu biyayîş: bw. jar biyayîş.	**axu bûn:** bn. jahr bûn.
axu rokerdiş: bw. jar kerdiş.	**axu verişandin:**
axur: Ca û bano ke heywan tede	**axur:** bw. pange.

stare beno.	
ay![1]: 1. Vera dejayîşî, vengo ke bêhemt kêra vejyo. **2.** Zamîrê nîşan kerdina kesê hîrine.	**ay!:** ji ber êşandinê dengê ku bêhemtê ji meriv derkeve.
aya: 1. Mana nîda dana. bw. acaba, gelo. **2.** Zerfa nîşanê nawitişê çîdê makî.	**gelo:** bn. acaba.
ayam: hewra û pankey. bw. eyam. *Ayam weş o.	**ayam:** rewşa hawayê. *Ayam xweş e.
ayan: bw. eşkera, vera çiman.	**aşkera:** bn. berçav.
ayan beyan: bw. alem aşkera.	**alem aşkera:** ber çavê hemu xelkê, ayan beyan
ayan biyayîş: bw. aşkera biayîş.	**aşkera bûyin:**bn. berçav bûn.
ayan kerdiş: bw. aşkera kerdiş.	**aşkera kirin:**
ayar [1]: meşka toraqî.	**ayarşîrk:** meşka toraqê.
ayar [2]: du çiyan yan zî gûran pêardiş.	**ayar:** du tiştan yan jî îşan lihevanîn.
ayar biyayîş: pêameyişêya du çiyan.	**ayar bûn:** lihev hatina du tiştan.
ayar kerdiş: pê ardl§êya du çiyan.	**ayar kirin:** lihev anîna du tiştan.
ay bîn:	**ewê dî:**
ayca: bw. weca, ewca.	**ew cî:**
ayet: her rêza sureyanê ke Quran anê meydan.	**ayet:** her yek hevoka sureyên ku ji wan Quran pêk tête.
ayî: ziwanê gedan de rakewtiş. bw. lorî. ela, lala.	**lorî:** Di zimanê zarokan da raketin. Bn. elo.
ayî biyayîş:	**lorî bûyin:**
ayî kerdiş:	**lorî kirin:**
ay ke:	**ewê ku**:
aynan: zemîrê nîşandayişê vêşanîye.	**ewan:** zemîrê nîşandana pirrjimarî.
aynetî: laletayn.	**bi rasthatî:**
Ayneto: Diyarbekir ra girêdaya namê yew dewe.	**Ayneto:** navê gundekî Diyarbekir ve girêdayî
ay ra:	**ji ber wî:**
ayre: cayo ke tede ariş tanyeno	**aş:** ciyê ku têda genim tête hêrandin.
ayo: zemîrê kesdê hîrinî.	**ew:** zemîrê nişandana kesê sêyemîn.
az[1]: nesil, qirn.	**nifş:** bn. nesil, nifş, role.
az[2]: dara ke pindê ya abiyo. bw. xilfe	**aj:** pişkifîna darê. bn. çûz, firajî, şiv.
aza: paştgêrandê muxtarîra yew. **2.** Endam.	**aza:** ji alîkarên muxtar yek. **2.** Endam.
azayê: îşê azayan.	**azatî:** îşê azayan.
azeb: keso (a) nêzewicyaye (a).	**azeb:** kesê nezewicî.
azab: merdişî ra dime ceza ke axirete de bêro vêniyayîş.	**azab:** piştê mirinê di axiretê da ceza ku bête dîtin.
azab antiş: ceza kaşkerdiş.	**azab kişandin:** ceza dîtina piştî mirinê.
azab dayiş: ceza girotiş.	**azab dayin:**
azab kerdiş: zahmet bide dayîş.	**azab kirin:** zahmet pê dayîn.
azad: keso ke xwiser bo.	**azad:** kesê ku li xweser be. Serbest.

azad biyayîş: xwiser biyayîş.	**azad bûn:** li xweser bûn.
azadê: xwiserê, serbestiyê.	**azadî:** ba. serxwebûn, serbestî.
azad kerdiş: xwiser kerdiş, serbest kerdiş.	**azad kirin:** xweser kirin, serbest kirin.
azan: dînê îslamî de qandê nimaj kerdişîrê veyndayişê melay.	**azan:** di dînê îslamî da ji bo nimêjkirinê banga mele. bn. bang.
azar: bw. jan, dej.	**jan:** bn. êş.
azeryon: lat. caltha. Yew bêj vaş. bw. mexmorka zongî.	-
azgilêr: *lat. quercus.*	**dara çolik:** *lat. quercus.*

Serra 1999